ATODIAD 5

PWYLLGOR CRAFFU GWASANAETHAU

NODIADAU

26 MAWRTH 2013

Ymchwiliad Craffu i Ansawdd Addysg - Cyflwyniad gan Mr Geraint Rees, Pennaeth Gweithredol Ffederasiwn Coleg Llanfihangel ac Ysgol Glyn Derw, Trelai, Caerdydd

<u>Presennol</u>

Y Cynghorwyr:- Alwyn Gruffydd, Beth Lawton, Liz Saville Roberts a Dyfrig Siencyn.

Swyddogion: Huw Rowlands (Swyddog Gwella Perfformiad Cynorthwyol) a Glynda O'Brien (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Ymddiheuriad: Parchedig Robert Townsend

Estynnwyd croeso i Mr Geraint Rees i'r cyfarfod gan y Cynghorydd Liz Saville Roberts a diolchodd iddo am gytuno i roi cyflwyniad i'r Ymchwiliad Craffu.

Amlinellodd Mr Geraint Rees ei yrfa gefndirol gan nodi ei fod wedi bod yn ymarferydd dysgu am 27 mlynedd mewn cyd-destunau amrywiol iawn sef yn Kenya, mewn carchar, ysgolion a choleg addysg bellach. Bu yn Bennaeth cychwynnol ar Ysgol Plasmawr, Caerdydd am 10 mlynedd ac ers 2011 yn Bennaeth ar Ffederasiwn Uwchradd Trelai.(Coleg Llanfihangel ac Ysgol Glyn Derw, Trelai, Caerdydd).

Bu iddo gael ei secondio i'r Sir fel uwch swyddog yn yr Adran Addysg am 3 blynedd ac fe'i secondiwyd i Lywodraeth y Cynulliad i weithio ar lunio'r Strategaeth Addysg Gymraeg am chwe mis.

O safbwynt y boblogaeth, roedd oddeutu 35,000 yn byw ar stad Cyngor yn Nhrelai gyda chymuned ddi-freintiedig iawn, gyda phroblemau cymdeithasol, a llawer o'r plant yn cwrdd â galar yn rheolaidd.

Penderfynwyd dod â Coleg Llanfihangel ac Ysgol Glyn Derw at ei gilydd oherwydd dirywiad yn ansawdd safonau addysg yn y ddwy ysgol. Her i Geraint Rees fel Pennaeth ydoedd codi'r safonau mewn ysgolion lle roedd dangosydd prydau ysgol am ddim yn 49% a 37%. O safbwynt canlyniadau Cyfnod Allweddol 4 yn y 1990au roedd oddeutu 10-15% o'r disgyblion yn llwyddo i gael lefel 2. Glynwyd ar 30-35% trwy'r 2000au gyda oddeutu 15-20% yn llwyddo i gael lefel 2 yn cynnwys Saesneg a Mathemateg. Roedd 20-25% yn diflannu o addysg, hyfforddiant a chyflogaeth. Roedd presenoldeb disgyblion yn yr ysgolion tua 80% yn yr un cyfnod ar draws y flwyddyn.

Bu mynd drwy'r broses o gau'r ddwy ysgol uchod pedair blynedd yn ôl a'u huno fel coleg ac ysgol ffederal yn chwalfa llwyr a gadawodd y ddau Tim Rheoli'r ysgolion, ond fu dim newid yn y staff. Roedd oddeutu 700 o ddisgyblion yn un o'r ysgolion gyda ychydig llai na 600 yn y llall. Cyflogir 75 o athrawon, 25 cymhorthyddion a 9 o

weinyddwyr yn yr ysgolion uchod. Mae oddeutu $2^1/_2$ milltir o bellter rhwng yr ysgolion sydd yn golygu deng munud o deithio mewn car.

Yn yr achos hwn, roedd Mr Geraint Rees o'r farn bod pegynnu'n digwydd oherwydd bod y drefn gymdeithasol yn pegynnu'r gymdeithas yn enwedig mewn ardaloedd poblog, (y cyfoethog mewn un cymuned a'r tlodion mewn un arall) a bod ysgolion felly'n elwa neu'n dioddef oherwydd hyn.. Roedd o'r farn fod pobl yn rhy barod i dderbyn disgwyliad isel, ac yn credu mai dyna'r norm. Roedd Estyn hefyd yn rhy barod i dderbyn y sefyllfa. Rhy hawdd oedd derbyn a defnyddio amddifadedd fel esgus dros fethiant.

Pam bod ansawdd safonau a darpariaeth Cyfnod Allweddol 3 yn gyffredinol gadarn ar draws ysgolion yr awdurdod? Esboniodd y Pennaeth bod yn rhaid i staff ddeall lefelau CA3 a'i hannog i farcio i'r safonau iawn gan geisio darganfod gwaelodlin.

Esboniwyd sut y taclwyd y broblem yn Nhrelai gyda'r ddwy ysgol, yn dilyn arolygiad gan ESTYN, a oedd wedi eu categoreiddio fel "un gyda gwendidau sylweddol" a'r llall yn "cael ei monitro". Nod y flwyddyn gyntaf sef 2011/2012 ydoedd gwella presenoldeb o 86% a gwella canlyniadau Cyfnod Allweddol 4 drwy ddynodi targedau eglur iawn a'r angen i gynyddu'r canlyniadau o 35% i dros 50% ar gyfer lefel 2. Yn ogystal, roedd angen mynd o 19% i 30% yn lefel 2 yn cynnwys Saesneg a Mathemateg.

Amlinellwyd y camau a gymerwyd i godi safonau:

- Newid disgwyliadau
- Tracio, tiwtora, targedu, creu cystadleuaeth
- Her, cefnogaeth a hyfforddiant i staff
- Defnyddio pob cefnogaeth bosibl oherwydd bod pob partner yn cyfrif – TAF, Gwasanaeth Ieuenctid, cwmnïau lleol
- Cydweithio gyda gwasanaethau lleol megis meddygon, deintyddion, i sicrhau apwyntiadau tu allan i oriau ysgol o ran cynyddu presenoldeb

O safbwynt disgwyliadau, eglurwyd i'r staff bod yn rhaid cynyddu canlyniadau lefel 2 ar frys a rhoddwyd targedau iddynt i gyrraedd 50% erbyn yr haf, 60% erbyn yr haf canlynol a 70% yn y drydedd flwyddyn. Cyrhaeddwyd 62% mewn un tro gyda 32% yn cyflawni lefel 2+ yn cynnwys Saesneg a Mathemateg. Yn hyn o beth felly, roedd trwch y staff wedi codi mewn balchder. Roedd y ddwy ysgol wedi ymateb i'r disgwyliadau yn wahanol ac fe greuwyd elfen o gystadleuaeth rhyngddynt a oedd yn gymorth i godi safonau.

Mewn ymateb i ymholiad ynglŷn a sut yr ysbrydolwyd y staff i newid disgwyliadau, esboniodd y Pennaeth bod gosod y targedau yn creu teimlad ei fod yn werth anelu ato. Nid oedd esgus bod tlodi yn gorfodi methiant.

Yng nghyd-destun presenoldeb, gwelir welliant i 93% erbyn hyn ac fe gyhoeddir sgôr presenoldeb pob disgybl mewn man cyhoeddus ar hysbysfyrddau. Os yw disgybl o dan 86% fe fydd y Swyddog Lles yn ymdrin â'r mater. Canolbwyntir a gweithir yn galed gyda'r disgyblion sydd rhwng 90% - 94% er mwyn ei symud i fyny i 95%. Fe roddir gwobrau i'r plant megis cynnal a mynychu'r Prom blynyddol yr ysgol, mynd am dripiau, a.y.b.

Newidiwyd arferion yn yr ysgolion megis dysgu gyda'r hwyr a chynnal penwythnosau o astudio yng Nghanolfan yr Urdd.

Nodwyd bwysigrwydd bod pob disgybl yn cyfrif ac y dylid ymyrryd a gwelir gwerth yn y sustem tracio i bwrpas:

- Gwybod ble rydym
- Adnabod pob plentyn
- Targedu pob plentyn – pwy ddylai gael ei dargedu a phwy sydd ar y ffin
- Targedu pob grŵp o blant

Yn ogystal fe fyddir yn tracio disgyblion Blwyddyn 11 pob pythefnos ac fe anogir y staff i wneud hyn drwy brynu cacennau iddynt ar brynhawn gwener. Amlinellodd y Pennaeth y sustem dracio lle ceir pob pwnc gyda gwahanol arwyddocâd i'r lliwiau – gwyrdd ar darged, oren ddim cystal a coch ddim cystal o gwbl. 25 disgybl yw'r nifer uchaf o ddisgyblion a ddysgir gan bob athro.

Roedd y Pennaeth yn gredinol mai'r sustem dracio newidiodd sefyllfa'r ysgolion ac o'r farn ei fod wedi creu perthynas am waith rhwng athrawon a disgyblion. Fe ddangosir lluniau o'r disgyblion ar hysbysfwrdd ym mhrif fynedfa'r ysgol i ddangos eu cyrhaeddiad ac mae hyn ym marn y Pennaeth yn eu hannog i weithio'n galetach tuag at eu targedau.

Roedd y sustem dracio felly yn codi awydd i ddysgu ymysg disgyblion. Cyflwynir llythyr i rieni'r disgyblion hynny sydd ar y coch yn nodi awgrymiadau ar gyfer newid ac yn aml gwelir bod y disgyblion hyn yn newid.

Gradd C oedd yr uchaf erioed i'w gyrraedd yn y ddwy ysgol ac roedd y Pennaeth o'r farn bod yn rhaid symud i gael A – C a chael disgyblion i fedru gwneud ceisiadau am lefydd mewn Prifysgol.

Roedd y Pennaeth o'r farn bod potensial am arweinyddion o fewn Tim Rheoli Ffederasiwn y ddwy ysgol ac fe ddylid bod mwy o drosiant fel bo modd i ysgolion wneud gwahaniaeth i blant tlawd. Roedd y gallu gan y Tim Rheoli i fwrw ymlaen i wella ac i gynnal yr ysgolion pe byddai Mr Geraint Rees yn gorfod symud ymlaen i brosiect arall.

Y Camau Nesaf

Ymhelaethwyd ar y camau nesaf i'r ysgolion sef:

(i) Cyfnod Allweddol 3

Newid y cwricwlwm i Flwyddyn 7 i gynnwys:

Llythrennedd – Saesneg, Daearyddiaeth, Hanes ac Addysg Grefyddol
Rhifedd - Gwyddoniaeth, Mathemateg, TGCh
a Sgiliau Cymdeithasol – Technoleg, Cerdd, Drama, Celf, Cymraeg a Ffrangeg

a bod yr uchod yn digwydd i bawb ym Mlwyddyn 7, hanner a flwyddyn ym Mlwyddyn 8 ac fe geir weld ym Mlwyddyn 9.

(ii) Datblygu Hyfforddiant

Drwy:

- Cefnogaeth a her
- Hyrwyddo arfer dda

- Prynhawniau Llun - anfonir y plant adref awr ynghynt ar brynhawniau Llun yn ystod tymor yr haf er mwyn cynnal $2^1/_2$ awr o hyfforddiant codi safonau i'r staff cyfan mewn gwesty lleol. Creuir cynllun hyfforddiant mewnol i'r ysgol ac fe ddefnyddir unigolyn o'r tu allan os nad oes rhywun mewnol ar gael. Teimlai'r Pennaeth nad oedd angen prynu hyfforddiant i mewn gan Gonsortiwm oherwydd bod angen pob ysgol yn unigryw ac roedd ganddo unigolion da yn fewnol i ddarparu hyfforddiant.

(iii) Strwythurau Staffio

Newid rolau cymhorthyddion dysgu i arwain yn y 3 categori isod:

- Llythrennedd
- Rhifedd
- Ymddygiad neu arbenigedd arall

O safbwynt monitro staff fe fyddir yn arsylwi gwersi (10-15 o ddosbarthiadau'r dydd a hyn am tua awr a hanner), a rhaid bod yn eglur am welliannau sydd eu hangen ar bob aelod o staff.

Ble fydd yr ysgolion uchod yn 2014?

Hydera'r Pennaeth y gwelir y canlynol:

- Lefel 2 – 70%
- Lefel 2 a Saesneg a Mathemateg – 40%
- Presenoldeb – 94%
- Anfon plant i Brifysgol – targed 20 (3-4 y flwyddyn 2010-2012)
- NEET lawr o 20% i 10%

I gloi, mewn ymateb i gwestiynau cyffredinol amlygwyd y pwyntiau canlynol:

- Mai prin iawn ydoedd cefnogaeth rhieni. Arferai oddeutu 15 rhiant fynychu Noson Rhieni ac erbyn hyn fe fynychir oddeutu 40 bob tro
- Cynhelir deialog gyda'r gymuned yn y siopau lleol
- Bod gwaharddiadau wedi gostwng o 950 i oddeutu 700 a gobeithir cyrraedd 400
- Disgwylir bod pob Pennaeth yn ymwybodol o fframweithiau Llywodraeth y Cynulliad ac os na fydd Penaethiaid yn taclo hyn nawr rhagwelir na fydd gan staff fedrusrwydd i gyflawni'r anghenion
- Angen sicrhau bod rhyddid i symud cwricwlwm yn ei flaen, torri seilos
- Rhaid adnabod y problemau dydd i ddydd a blaenoriaethu tri pheth (llythrennedd, rhifedd a sgiliau cymdeithasol) a chael staff yn ymroddedig i lythrennedd
- Mae cydweithio rhwng ysgolion yn syniad da. Gallai ysgolion efeillio hyd yn oed ar draws awdurdodau lleol e.e. Powys a Ceredigion.

Sut y gweithir gyda'n gilydd i wella safonau:

(i) drwy gynnal awdit llawn o bob ysgol o arferion da a throi hyn i gael unigolion i'w fodelu
(ii) cynnal hyfforddiant i staff

Cyfeirnodau ac ymchwil pellach:

Yr Athro mewn Addysg Mel Ainscow – Prifysgol Manceinion (wedi datblygu model i gael trefn ar 8 ysgol)

Model "Leading Aspect" - cynllun yn cyflwyno be' rydych yn ei wneud yn wirioneddol dda (adnabod arferion da). Unigolyn yn dod i mewn i weld, cymeradwyo mewn catalog ar lein, unwaith y byddir yn cofrestru cynnig 4 diwrnod o hyfforddiant mewn blwyddyn). Gall awdurdod greu "Leading Aspect" ei hun a fyddai'n ffordd i hyrwyddo arferion da yn y Gymraeg o safbwynt iaith.

Gwaith Ymchwil gan yr Athro John Hattie, Prifysgol Auckland – wedi creu cynghrair o bethau sydd yn gweithio gyda siart yn crisialu popeth.